

Franz Kafka (1883 – 1924)

Narodil se na Starém Městě v Praze, kde i později žil, v rodině židovského velkoobchodníka s galanterií Hermanna Kafky a Julie Kafkové, rozené Löwyové. Měl dva bratry, Georga a Heinricha, kteří oba zemřeli v dětském věku, a tři sestry, Elli Valli a Ottlu. Všechny jeho sestry se staly později oběťmi nacistického teroru a zemřely v koncentračních táborech. Se svým otcem nevycházel dobře, což ovlivnilo nejen jeho dětství, ale i dílo. Kafkova mateřština byla němčina, ale hovořil také česky a francouzsky. Ačkoli byl Žid, kvalita výuky

hebrejštiny v té době poskytovaná v rámci židovského náboženství na školách byla kolísavá. Moderní hebrejštinu se Kafka později učil spolu s Miriam Singerovou u Jiřího Mordechaje Langera a zvládl ji do té míry, že s Langerem mluvil hebrejsky o prvních letadlech, která se tehdy vznášela nad Prahou.

Kafka nejprve navštěvoval Německou chlapeckou obecnou školu, poté Německé státní gymnázium. V letech 1901 až 1906 studoval práva na německé části Karlo-Ferdinandovy univerzity a navštěvoval také přednášky germanistiky a dějin umění. V roce 1902 se setkal s Maxem Brodem, rovněž studentem Karlo-Ferdinandovy univerzity a jejich přátelství trvalo až do Kafkovy smrti v roce 1924. V roce 1906 Kafka promoval a stal se doktorem práv.

Víte, že...Kafka v závěti (dva nadeslané dopisy Maxu Brodovi) žádal, aby byla zničena veškerá jeho neuveřejněná díla, dopisy a deníky. Dora Diamantová poctivě všechny rukopisy, které měla, zničila (část zničilo berlínské Gestapo), ale jeho přítel Max Brod závěť nerespektoval a jeho dílo vydal.

V roce 1907 začal pracovat a byl tři čtvrti roku zaměstnán u pojišťovny Assicurazioni Generali. Od srpna 1908 až do svého předčasného penzionování v roce 1922 pracoval v Dělnické úrazové pojišťovně, nejprve jako koncipient, poté na různých pozicích tajemníka. Byl zde oblíben u spolupracovníků i nadřízených a dosáhl i nesporného kariérního úspěchu. I k tomuto zaměstnání měl podle všeho ambivalentní vztah – v korespondenci napsal, že „*moje zaměstnání je pro*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

mne nesnesitelné, protože odporuje ... mému jedinému povolání, a tím je literatura“; lze však najít i pasáže, z nichž vysvítá hrdost nad vykonanou prací a dosaženou pozicí.

V roce 1908 publikoval své první texty v mnichovském časopise Hyperion a v Brodově almanachu Arkadia. Později některé své povídky veřejně četl.

Dle jeho přítele Maxe Broda byl Kafka vždy velmi pečlivě, ale nenápadně oblečen. Neměl rád vulgární vtipy, byl vždy usměvavý, laskavý. Jeho snad jedinou chybou bylo, že se velmi podceňoval.

Kafkův poměr k ženám byl více než komplikovaný. Přesto navázal vztahy s několika ženami. V roce 1912 se Kafka setkal s úřednicí Felice Bauerovou. Byl s ní dvakrát zasnouben, ale vztah definitivně skončil v roce 1917. Dalšími ženami v Kafkově životě byly Julie Wohryzková, s níž v letech 1918 až 1920 prožil krátký vztah a zasnoubil se s ní. Důležitou úlohu v Kafkově životě hrála Milena Jesenská, první překladatelka jeho prózy do češtiny. Přestože se setkali pouze dvakrát, udržovali spolu intenzivní korespondenční styk, který přetrval téměř až do Kafkovy smrti. Jesenská seznámila českou veřejnost s jeho dílem. Poslední ženou v Kafkově životě a jeho družkou byla Dora Diamantová, původem z Polska, se kterou prožil ještě osm měsíců v Berlíně a v rakouských sanatoriích.

Na podzim 1917 začal trpět tuberkulózou. V práci dostává tříměsíční volno na zotavenou (které se ovšem protáhlo) a odjíždí na venkov do obce Siřem, kde hospodaří jeho sestra Ottla se svým manželem (jeho rodina tu vlastní několik stavení). Je to právě někteří literární Kafkova enigmatického psát ve Špindlerově nemoci opustil Kafka pojišťovně definitivně na tuberkulózu hrtanu v sanatoriu v Kierlingu u Klosterneuburgu v Dolním Rakousku. Pohřben je v rodinné hrobce na Novém židovském hřbitově na pražském Žižkově (Izraelská 1).

Siřem, kterou považují historici za inspiraci Zámku (ačkoli jej začal Mlýně). V roce 1922 kvůli své zaměstnání v a v červnu 1924 zemřel

Max Brod:

„3. června, v úterý, Franz Kafka zemřel. Mrtvé tělo bylo v zaletované rakvi převezeno do Prahy a 11. června ve čtyři hodiny pohřbeno na židovském hřbitově ve Strašnicích, na přednostním místě, na kraji hřbitova blízko hlavní brány. Když jsme se ve čtvrt na šest vraceli do domu smutku, do Franzova obydlí na Staroměstském náměstí, spatřili jsme, že se velké radniční hodiny ve čtyři zastavily a že jejich ručičky stále ještě ukazují čtvrtou.

O Franzových posledních chvílích jsem se dozvěděl tyto podrobnosti, většinou od dr. Roberta Klopstocka.

V pondělí večer se Franzovi dařilo velmi dobře, byl veselý, radoval se ze všeho, co Klopstock přivezl z města, jedl jahody a třešně, tuze dlouho k nim čichal, vychutnával jejich vůni, jakož vůbec v posledních dnech všecko vychutnával se zdvojenou intenzitou. Přál si, aby před ním dlouhými doušky pili vodu (také pivo), což on nemohl; radoval se z požitků druhých. Mluvil také v posledních dnech často o nápojích a ovoci.

V pondělí napsal také ještě dopis rodičům, kteří chtěli do Kierlingu (pozn. rakouské sanatorium) přijet – dokument sebeovládání a synovské lásky, srovnatelný jen s dopisy, které posílal matce v nemocnici Heine, aby v ní nevzbudil sebemenší znepokojení.“

(M. Brod: Franz Kafka)

Doplň: Franz Kafka byl pražský německý spisovatel.....původu. Pracoval v....., odkud čerpal inspiraci pro popis ..... prostředí. Literární tvorbou se vyrovnává s vnitřními .....a komplikovanými vztahy. Většina jeho děl byla vydána posmrtně díky jeho příteli .....

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DOPIS OTCI (1919)

Brief an den Vater, rukopis 1918

Vztah otce a syna zaznamenal Kafka v neméně slavném Dopisu otci. Tento autentický dopis adresátovi doručen nebyl. Není to ovšem jen text dokumentární. Vykazuje výrazné znaky Kafkova stylu a obsahuje i hlavní témata, jež známe z jiných autorových děl.

(...) Byl jsem bázlivé dítě; přesto jsem jistě byl také vzpurný, jak už děti bývají; jistě mne matka také rozmazlovala, ale já nemohu uvěřit, že se mnou bylo mimořádně obtížné pořízení, nemohu uvěřit, že milým slovem, tichým uchopením za ruku, dobrým pohledem by se u mne nebylo dosáhlo všeho toho, co kdo chtěl. Ty jsi přece v základě dobrotivý a měkký člověk (to, co napíšu, tomu neodporuje, mluvím jen o tom, jak jsi působil na dítě), ale ne každé dítě je natolik vytrvalé a nebojácné, aby hledalo tak dlouho, až se k dobrotě dostane. Ty můžeš s dítětem zacházet jen tak, jak právě sám jsi stvořen, se silou, rámušem a zlostí, a v tomto případě se ti zdálo, že je to navíc ještě proto velmi vhodné, protože jsi chtěl ze mne vychovat silného, statečného chlapce.

(...)

Jasně si vzpomínám jen na jeden případ z prvních let. I Ty si na to snad vzpomeneš. Kňoural jsem jednou v noci neustále o vodu, jistě ne kvůli žízni, spíše asi zčásti abych zlobil, zčásti abych se bavil. Poté co několik pořádných napomenutí nepomáhalo, vzal jsi mne z postele, vynesl jsi mne na pavlač a nechal jsi mne tam samotného chvíli stát jen tak v košilce za zavřenými dveřmi. Nechci říci, že to bylo nesprávné, třeba tehdy doopravdy nešlo zjednat noční klid jinak, chci tím jen charakterizovat Tvé výchovné metody a jejich vliv na mne. Poté jsem tehdy byl zřejmě již slušný, ale odnesl jsem si z toho duševní újmu. Pro mne tak samozřejmé domáhání vody a ono mimořádně hrozné čekání venku jsem nikdy nemohl při své povaze dát do správné souvislosti. Ještě po letech jsem trpěl trýznivou představou, že ten obrovský muž, můj otec, ta poslední instance, mohl takřka bezdůvodně přijít a vynést mne v noci z postele na pavlač, a že já jsem tedy pro něho znamenal takové Nic.

To byl tehdy jenom malý začátek, ale tento pocit nicoty, který mne často ovládal (v jiném ohledu ovšem pocit ušlechtilý a plodný), byl namnoze ovlivněn Tebou. Byl bych potřeboval trochu povzbuzení, trochu přívětivosti, trochu uvolnění mé cesty, místo toho jsi mi ji tarasil, jistě v dobrém úmyslu, abych

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

kráčel jinou cestou. Ale toho jsem nebyl schopen. Tys mne například povzbuzoval, když jsem dobře salutoval a pochodoval, ale já jsem nebyl žádný budoucí voják, nebo jsi mne povzbuzoval, když jsem se dokázal pořádně najíst a k tomu dokonce pít pivo, nebo když jsem po někom zpíval písně, kterým jsem nerozuměl, nebo když jsem po Tobě papouškoval Tvé oblíbené fráze, ale nic z toho nemělo význam pro moji budoucnost. A je typické, že Ty mne i dnes vlastně jen tehdy povzbuzuješ, když se to týká i Tebe samého, když zraňuji i Tvou ješitnost (například svým úmyslem se oženit) nebo když je zraňována v mé osobě (třeba když mi Pepa [= *Kafkův švagr Josef Pollak, manžel Valli - pozn. překladatele*] nadává). To pak jsem povzbuzen, upomenut na vlastní cenu, na to, jakou partii bych mohl udělat, a Pepovi se dostane plného odsouzení. Ale nehledě na to, že jsem nějakému povzbuzování ve svém věku už skoro nepřístupný, co by mi také pomohlo, když k němu dojde jen tehdy, kdy se nejedná v první řadě o mne.

(...)

Dále tomu odpovídala Tvoje duchovní převaha. Ty ses vypracoval tak vysoko jedině vlastní silou, proto jsi měl neotřesitelnou důvěru ve své názory. To mne ani tolik neoslňovalo coby dítě, jako později coby dospívajícího mladého člověka. Ze své lenošky jsi řídil svět. Tvé názory byly správné, každý jiný byl bláznivý, přemrštěný, mešuge, nenormální. Přitom byla Tvoje sebedůvěra tak velká, žes vůbec nemusel být důsledný a přesto jsi nepřestal mít pravdu. Mohlo se i stát, žes na nějakou věc neměl vůbec žádný názor, a proto všechny názory, které byly v té věci vůbec možné, musely být bez výjimky chybné. Tys mohl třeba hubovat na Čechy, pak na Němce, pak na Židy, a to nikoli jen v některém, nýbrž v každém ohledu, takže posléze nikdo kromě Tebe už nezbyl. Ty ses pro mne stal záhadným jako všichni tyrani, jejichž právo spočívá na jejich vlastní osobě, nikoli na myšlení. Alespoň mně to tak připadalo.

Nu tak jsi byl vůči mně kupodivu překvapivě často v právu, v rozhovoru to bylo samozřejmé, protože k rozhovoru sotva kdy došlo, ale i ve skutečnosti. Ale ani to nebylo nic zvláště nepochopitelného: Byl jsem přece v celém svém myšlení vystaven Tvému těžkému tlaku, i v myšlení, které nebylo v souladu s Tvým, a zvláště v něm. Všechny tyto zdánlivě nezávislé myšlenky byly od samého počátku zastíněny Tvým odmítavým odsudkem; dovést to až k úplnému a trvalému vyústění myšlenky bylo takřka nemožné. Nemluvím tu o kdovíjakých vznešených myšlenkách, nýbrž o každé drobné akci z dětství. Stačilo, abych byl z něčeho šťastný, abych toho byl plný, přišel domů a vyslovil

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

to, a odpovědí byl ironický povzdech, zavrtění hlavou, poklepání prsty na stůl: „Taky už jsem viděl hezčí věci," nebo „Tvé starosti bych chtěl mít," nebo „Já tak odpočatou hlavu nemám," nebo „A co si za to koupíš?", nebo „No a?"

(...)

(Přeložili Gabriela Veselá a Jiří Veselý)

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. Které znaky a která témata naleznete v Kafkově Dopisu otci?

Práce ve skupině: Nacházíte souvislosti s novelou Proměna? Seznamte se svými názory ostatní studenty.

2. Je tento Kafkův text, napsaný téměř před sto lety, aktuální i pro dnešního čtenáře?

3. Přiřadte text k funkčnímu stylu, určete útvar; své tvrzení podložte argumenty.

Slohová práce: Napište svůj dopis otci.

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PROMĚNA (1911-1914, resp. 1927)

Die Verwandlung

Když se Řehoř Samsa jednou ráno probudil z nepokojných snů, shledal ve své posteli, že je proměněn v jakýsi obludný hmyz. Ležel na krunýřovitě tuhém hřbetě, i když trochu nadzvil hlavu, viděl své vypouklé, hnědé, obloukovitými výztuhami leněné břicho, na jehož temeni se příkrývka, hotova docela sklouznout, stěží ještě okázala udržet. Početné, ve srovnání s jeho celkovou objemností žalostně tenké nohy se mu nemohoucně kmitaly před očima.

Co se se mnou stalo? Pomyslel si. Nebyl to sen. (...)

Vyklízejí mu jeho pokoj; berou mu všechno, co má rád; (...)

Uplynula chvilka, Řehoř malátně ležel, kolem dokola bylo ticho, to snad bylo dobré znamení. Vtom se ozval zvonek. Služka se ovšem zamkla v kuchyni, a tak musela jít Markétka otevřít. Byl to otec. „Co se stalo?“ zeptal se ještě ve dveřích; hned asi všechno uhodl, když uviděl Markétku. Ta mu přidušeně odpovídala, zřejmě se obličejem tiskla na otcovu hrud': „Matka omdlela, ale už je jí lépe. Řehoř utekl.“ Já to vždycky čekal,“ řekl otec, „vždyť jsem vám to pořád říkal, ale vy ženy na mne nikdy nedáte.“ Řehoř jasně pochopil, že si otec špatně vykládá Markétčinu příliš stručnou zprávu a domnívá se, že Řehoř spáchal nějakou násilnost. Proto se teď Řehoř bude muset snažit otce uchlácholit, neboť aby mu něco vysvětloval, na to není čas a ani by to nešlo. A tak se honem uchýlil ke dveřím do svého pokoje a přimáčkl se k nim, aby otec viděl, hned jak sem vejde z předsíně, že má Řehoř opravdovou snahu okamžitě se vrátit do svého pokoje a že není třeba zahánět ho zpátky, ale stačí jenom otevřít dveře, a hned zmizí.

Ale otec neměl náladu všímat si takových jemných náznaků. „Á!“ zvolal, hned jak vešel, a z jeho hlasu bylo znát, že se asi zároveň vzteká i raduje.

(...) ... s urputným výrazem v obličejí vykročil k Řehořovi. Sám asi nevěděl, co provede; ale přece jen zvedal nohy neobyčejně vysoko a Řehoř žasl nad obrovitostí jeho podrážek. Ale tím se nezdržoval, vždyť hned od prvního dne svého nového života věděl, že otec vůči němu pokládá za vhodnou jenom nejkrajnější přísnost. Běžel tedy před otcem, ustal v běhu, když se otec zastavil, a už zase pospíchal kupředu, sotva se jen otec pohnul. Tak několikrát oběhli pokoj a nestalo se přitom nic rozhodujícího, vlastně to celé probíhalo tak pomalu, že to ani nevypadalo jako pronásledování. Proto také Řehoř prozatím

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

zůstával na podlaze, neboť se navíc obával, když se uteče na stěny nebo na strop, bude to otec třeba pokládat za obzvláštní zlomyslnost. Řehoř si ovšem musel říci, že by dokonce ani takový běh dlouho nevydržel; neboť zatímco otec udělal krok, musel provést nespočet pohybů. Cítil, že už pomalu začíná ztrácet dech, vždyť se ani před proměnou nemohl úplně spolehnout na své plíce. Teď jenom tak vrávoral, všechny síly si schovával, až se bude muset rozběhnout, oči měl sotva pootevřené; jak byl otupělý, ani mu nenapadlo, že by se mohl spasit jinak než během; a skoro už zapomínal, že má ještě stěny, které tu arcíť byly zastavěny pečlivě vyřezávaným nábytkem plným vrubů a hrotů a vtom cosi zlehka hozeného sletělo jen tak tak vedle něho a koulelo se před ním. Bylo to jablko; hned za ním letělo druhé; Řehoř se hrůzou zastavil; bylo zbyteční běžet dál, neboť otec se rozhodl, že ho bude ostřelovat. Z mísy na příborníku si nabral ovoce do kapes a teď házel jedno jablko za druhým, ale prozatím nemířil přesně. Ta malá červená jablka se jako zběsilá koulela po podlaze a narážela na sebe. Slabě hozené jablko zavadilo o Řehořův hřbet, ale neškodně po něm sklouzlo. Zato další, které přiletělo vzápětí, se Řehořovi doslova zarylo do hřbetu; Řehoř se chtěl odplazit, jako by ta nenadálá neuvěřitelná bolest mohla pominout změnou místa; ale cítil se jako přibitý a v naprostém zmatení všech smyslů zůstal ležet. Nakonec jenom ještě zahlédl, jak se dveře jeho pokoje otvírají dokořán a jak odtamtud, v patách povykující sestru, přibíhá matka v košili, neboť ji sestra svlékla, aby se jí v mdlobě lépe dýchalo, jak potom matka běží k otci a cestou s ním na podlahu jedna za druhou padají rozvázané sukně, jak přes ně klopýtá a vrhá se na otce a objímá ho, celičká s ním spojena - ale pak už selhal Řehořův zrak -, s rukama na otcově zátylku prosí o slitování nad Řehořovým životem.

(Přeložil Zbyněk Sekal)

Úkoly pro práci s textem v hodině

1. Charakterizujte chování protagonisty Řehoře Samsy a ostatních členů rodiny – v úryvku, popřípadě i dále v povídce.
2. Charakterizujte prostor, ve kterém se úryvek/povídka odehrává.
3. Řehoř obětoval svůj osobní život požadavkům rodičů a sestry. Je podle vás správné, podřizovat své sny a představy o životě tomu, co chtějí druzí?

Úkol: Vytvořte zjednodušenou osnovu textu jako podkladu pro komiks. Které pasáže jste vybrali k výtvarnému ztvárnění?

PROCES (rukopis z let 1914 až 1915; vydáno 1925)

Der Prozeß

zalito měsíčním svitem, jehož přirozenost a klid nejsou dány žádnému jinému světlu.

Tak se rychle dostali ven z města, jež se tímto směrem skoro bez přechodu přimykalo k polím. Malý kamenný lom, opuštěný a pustý, byl poblíž domu ještě docela městského. Zde se pánové zastavili, buď že to místo bylo od počátku jejich cílem, buď že byli příliš vyčerpáni, aby běželi ještě dál. Teď pustili K., jenž bez hlesu čekal, smekli cylindry, utírali si kapesníkem pot z čela a rozhlíželi se po lomu. Všechno bylo

Pánové se chvíli zdvořile dohadovali, kdo má provést nejbližší úkoly – vypadalo to, jako by dostali své příkazy nerozdílně – a pak přistoupil jeden ke K., svlékl mu kabát, vestu a potom i košili. K. bezděky zamrazilo, a tu ho ten pán na uklidněnou zlehka poplácal po zádech. Potom pečlivě složil části oděvu jako věci, kterých se dá ještě použít, i když ne v nejbližší době. Aby K. neprodléval bez pohybu na nočním vzduchu, který byl přece jen trochu chladný, zavěsil se do něho a trochu s ním chodil sem a tam (absurdní situace), zatímco druhý pán se v lomu poohlížel po nějakém vhodném místě. Když je našel, pokynul a druhý pán tam K. doprovodil. Bylo to blízko u té stěny lomu, kde se těžilo, ležel tam jeden vylomený kámen. Pánové posadili K. na zem, opřeli ho o kámen a položili mu na něj hlavu. Třebaže si s tím dali spoustu práce a třebaže se K. všemožně snažil, aby jim napomáhal, byla jeho poloha stále velmi nucená a nevěrohodná. Jeden z pánů požádal proto druhého, aby mu na chvíli K. přenechal, že ho uloží sám, ale ani pak se to nezlepšilo. Nakonec ponechali K. v poloze, která ani nebyla nejlepší z poloh, jakých se jim doposud podařilo dosáhnout. Pak jeden pán rozepjal šosatý kabát a vytáhl z pochvy, jež mu visela na opasku napjatém kolem vesty, dlouhý, tenký řeznický nůž, broušený po obou stranách, podržel jej ve výšce a zkoumal na světle ostří. Znova začaly ty odporné zdvořilosti, jeden podal nůž přes hlavu K. druhému, ten jej zase vrátil přes hlavu K. zpátky. K. věděl teď docela jistě, že by bylo jeho povinností, aby se sám chopil nože ve chvíli, kdy si jej podávají z ruky do ruky, kdy se nad ním vznáší, aby se jím

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

probodl. Ale neučinil to, otáčel krkem dosud volným a rozhlížel se. Nedokázal se dokonale osvědčit, nedovedl odejmout úřadům všechnu práci, odpovědnost za tuto poslední chybu měl ten, kdo mu odepřel zbytek síly, které k tomu bylo třeba.

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. Analyzujte text z hlediska času a prostoru.
2. Charakterizujte Kafkova hrdinu.
3. Popište, na základě četby celého díla, jak je rozvíjena hra na utajování.
4. Objasněte, co vlastně Josef K. spáchal, čím se provinil.
5. Charakterizujte výstavbu textu a použité jazykové prostředky.

K zamyšlení:

Součástí textu je podobenství o dveřníkovi. Kdybyste stáli před branou labyrintu, na jehož konci by vám mohlo být odměnou poznání a pochopení smyslu života, ale na cestě by vás čekalo mnoho nebezpečných nástrah a překážek, odhodlali byste se vstoupit dovnitř? Zdůvodněte svoje rozhodnutí.

Přiřadte hlavní postavu k dílu:

Josef K.

Řehoř Samsa

Karel Rossmann

Zeměměřič K.

Nezvěstný

Zámek

Proměna

Proces

Pojmy:

Absurdní (z lat. ab-surdus, nelibozvučný, nesmyslný) označuje původně věci, které „neladí“ a nedávají smysl - absurdity. Odtud v literatuře a filosofii 20. století pojem **absurdno** jako označení pro určitou stránku společnosti nebo dokonce světa, která nedává smysl a odporuje rozumu.

Existencialismus - Východiskem mu byl člověk jako jedinec izolovaný od společnosti i dějinného vývoje, člověk bez vazeb, soustředěný na svoje vnitřní ego, plný úzkosti, pocitu nesmyslnosti existence a vědomí nevyhnutelnosti smrti, odcizení a naprosté osamělosti. V takové „nicotě“ se potom člověk pokouší překonat své zoufalství, dobírá se sebepoznání a sebeuskutečnění, volí si svými činy své bytí jako svobodu, protože člověk je takový, jakého sám sebe chce mít a jakým se činí.

Groteska Vyhledejte význam slova groteska. Odpovídá obsah ukázky z knihy Proměna této definici?

Víte, kdo je autorem pomníku F. Kafky?

